

Sygn. akt III UK 41/15

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania R. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gorzowie Wielkopolskim
o przyznanie emerytury,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 8 października 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Szczecinie

z dnia 2 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa 251/14,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie wyrokiem z dnia 2 grudnia 2014 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego R. J. od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 23 stycznia 2014 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 15 stycznia 2013 r., odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury z powodu nieudowodnienia na dzień 1 stycznia 1999 r. stażu ubezpieczeniowego w wymiarze 25 lat oraz 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony R. J. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 2 grudnia 2014 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) i art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Ponadto skarżący powołał się na naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 244 k.p.c. w związku z art. 252 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, iż skarga jest oczywiście zasadna. Jego zdaniem, poważne zastrzeżenia budzi przede wszystkim błędna wykładnia art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 2 ust. 1 (prawidłowo winno być § 2 ust. 1) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Skarżący nie zgadza się bowiem z przyjęciem przez Sąd drugiej instancji, że „znamię stałego i w pełnym wymiarze czasu pracy i wykonywania danej pracy sprowadza się do nieustannego i pozbawionego przerw w wykonywaniu tego zajęcia przebywania w kanałach warsztatów samochodowych i przyjęcie, iż praca wykonywana przez ubezpieczonego polegała na naprawie różnych części pojazdów, co jest jednoznaczne z tym że duża część napraw odbywała się poza kanałami remontowymi”.

Skarżący zarzucił także, iż Sąd Apelacyjny błędnie wywnioskował, że za pracę w szczególnych warunkach można uznać jedynie prace, które zostały rodzajowo wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia i zostały przypisane do określonego działu przemysłu umieszczonego w wykazie, nie można bowiem bezwzględnie zadekretować, że pracownik zatrudniony w innej branży nigdy nie wykonywał pracy w szkodliwych warunkach na stanowisku określonym dla danej branży przemysłu w rozporządzeniu.

Zastrzeżenia skarżącego budzi również nieuzasadnione przyjęcie, iż ubezpieczony nie wykazał, że posiada 15 letni staż pracy w szczególnych

warunkach, albowiem przedstawione przez niego świadectwo pracy w szczególnych warunkach z dnia 24 stycznia 2001 r. zostało wystawione przez Archiwum Urzędu Wojewódzkiego i nie jest ono dokumentem, którego przedłożenia wymagają przepisy rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż powinno być ono wystawione przez pracodawcę bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy na podstawie akt osobowych i posiadanej dokumentacji,

Skarżący podniósł ponadto iż Sąd drugiej instancji naruszył przepisy proceduralne, a mianowicie art. 244 k.p.c. w zw. z art. 252 k.p.c., przez ich błędne niezastosowanie a przez to odmowę uznania mocy dowodowej świadectwu pracy z dnia 24 stycznia 2001 r.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada też przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963r, II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Oceniana w ramach przedsądu skarga kasacyjna ubezpieczonego w oczywisty sposób nie spełnia tych kryteriów. Z niezrozumiałych względów skarżący kwestionuje bowiem trafny pogląd Sądu Apelacyjnego, że za prace w szczególnych warunkach można uznać jedynie takie prace, które zostały rodzajowo wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i zostały przypisane do określonego działu przemysłu. Zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy, wiek emerytalny, o którym mowa

w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się bowiem na podstawie przepisów dotychczasowych. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01 (OSNAPiUS 2002 nr 10, poz. 243) Sąd Najwyższy wyjaśnił zaś, że za dotychczasowe przepisy w zakresie regulowanym przez ustawę o emeryturach i rentach, a więc wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk, oraz warunków, na jakich osobom wykonującym prace określone w art. 32 ust. 2 i 3 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury, należy uważać przepisy rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W konsekwencji wykonywanie pracy na stanowiskach niewymienionych w załącznikach do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. nie jest wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 32 ustawy. Wypada dodać, że jednym z przepisów powołanego rozporządzenia, uznanym za przepis dotychczasowy w rozumieniu art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, jest § 2 ust. 1, zgodnie z którym okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Wykładnia powołanego przepisu jest z kolei ugruntowana w judykaturze. Zgodnie z tą wykładnią przesłanki pracy wykonywanej w szczególnych warunkach spełnia jedynie taka praca, która jest wykonywana codziennie przez całą dniówkę roboczą (tj. przez 8 godzin, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów prac wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75, z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152 oraz z dnia z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652).

Nie ma również racji skarżący, podnosząc, że nie ma potrzeby przypisywania pracy w szczególnych warunkach do określonego działu przemysłu umieszczonego w wykazie. W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że wyodrębnienie prac kwalifikujących do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym ma charakter stanowiskowo-branżowy. Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi przemysłu ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, niepublikowany). Również w wyroku z dnia 3 czerwca 2008 r. I UK 381/07, Sąd Najwyższy uznał kwestię przyporządkowania określonej pracy, a co za tym idzie pracodawcy, do określonej w wykazie branży przemysłowej, za istotną przy kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych, jeśli jej uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia wynika właśnie z jej branżowej specyfiki. Sąd Najwyższy stwierdził, że usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości w oddzielnych działach oraz przypisanie poszczególnych stanowisk pracy gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki (por. także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 20/09 i I UK 24/09 oraz z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, niepublikowany).

Należy przy tym odnotować, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego w ostatnich latach pojawił się pogląd, zgodnie z którym za wykonywaną w warunkach szczególnych należy uznać również pracę przyporządkowaną w załączniku A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) do innego działu przemysłu niż ten, w którym jest świadczona, jednakże pod warunkiem, że stopień szkodliwości lub uciążliwości tego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której pracownik jest zatrudniony (por. wyroki Sądu

Najwyższego: z dnia 24 marca 2015 r., I UK 279/14; z dnia 2 lipca 2015 r., III UK 206/14 oraz z dnia 26 marca 2014 r., II UK 368/13, OSNP 2015, nr 7, poz. 99).

Zgodnie z ustaleniami faktycznymi niniejszymi sprawy, które w istocie skarżący próbuje bezskutecznie podważyć w ocenianej skardze kasacyjnej, co jest niedopuszczalne w świetle art. 398³ § 3 k.p.c., zakazującego formułowania w podstawach zaskarżenia zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, praca wykonywana przez ubezpieczonego polegała na naprawie różnych części pojazdów, z czego jednoznacznie wynika, że duża część napraw odbywała się poza kanałami remontowymi. Powołane wyżej poglądy Sądu Najwyższego, w myśl których w pewnych okolicznościach należy odstąpić od ściśle rozumianego stanowiskowo-branżowego charakteru prac w szczególnych warunkach, nie mogą więc mieć jakiegokolwiek znaczenia dla oceny prac wykonywanych przez skarżącego.

Rozważań dotyczących nieuznania przez Sąd Apelacyjny świadectwa pracy z dnia 24 stycznia 2001 r. również nie można uznać za uzasadniające oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Są one o tyle bezprzedmiotowe, że w tym względzie wystarczy przypomnieć, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067 oraz z dnia 23 listopada 2005 r., I UK 15/04, OSNAP 2005 Nr 11, poz. 161). Jest więc ono dokumentem prywatnym, wystawianym przez pracodawcę (lub przez archiwum na podstawie akt osobowych prowadzonych przez pracodawcę), i stanowi wyłącznie jego oświadczenie wiedzy, które może być podważane w każdy sposób przed sądem w postępowaniu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych. Sąd nie jest zaś w żaden sposób związany oceną charakteru zatrudnienia pracownika dokonaną przez pracodawcę w wystawionym

pracownikowi świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ma ono służyć jedynie celom dowodowym. Dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód (art. 233 § 1 k.p.c.).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji. W odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., mając na względzie fakt, iż organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną domagał się oddalenia skargi kasacyjnej i tylko z tym wnioskiem wiązał równocześnie sformułowany wniosek o zasądzenie od ubezpieczonego kosztów postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy podziela zaś jednolicie prezentowany w judykaturze pogląd, że nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania kasacyjnego stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie dostrzegła wad tej skargi uniemożliwiających jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania, a wniosek o koszty wiązała z innym oczekiwanym rozstrzygnięciem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., II CSK 397/12, LEX nr 1288636 oraz orzecznictwo tam powołane).